

סדציה תוך-זרידית כסיוע לטיפול דנטלי

קיים פרדוקס מעניין במקצוע רפואת השיניים. בעוד שההיצע של רופאי שיניים בארץ הוא הגבוה בעולם, חלק גדול מהאוכלוסייה עדיין מדיר את רגליו ממירפאות השיניים. עלפי נתונים שונים, בישראל יש רופא שיניים אחד לכל 840 תושבים. על אף זאת, מאות אלפים או אף מיליוני תושבים לא מטופלים במירפאות השיניים באופן סדיר.

הסיבות להימנעות מטיפול דנטלי הינן רבות: חוסר מודעות, אי יכולת כספית, העדר צורך בטיפול (העדר מחלות דנטליות או גיל פעוט), או מוגבלות גופנית או נפשית. אצל חלק גדול מאוכלוסיית הלא-מטופלים הבעיה המרכזית הינה פחד מטיפול השיניים (1). בעיה זו לא חדשה וידועה היטב (2). בסקר שבוצע בארה"ב ב-1987 דורג פחד מביקור אצל רופא שיניים כסוג הפחד השני בשכיחותו. 21% מאוכלוסיית המרואיינים השיבו כי ביקור אצל רופא שיניים הינו האירוע הכי מפחיד עבורם (3).

כשמתרפא חרד פונה לטיפול עקב כאבים חזקים או פגם אסתטי/תפקודי בלתי נסבל, רופא השיניים נמצא לרוב במצב של חוסר-אונים. הוא נדרש לטפל במתרפא עם פה מוזנח מאוד הזקוק לטיפולים דנטליים רבים (4). יחד עם זאת, הטיפול קשה ביותר ולעתים בלתי אפשרי.

הביטויים של קושי זה הינם:

- רפלקס הקאה.
- אי שקט.
- צורך בהפסקות רבות בזמן הטיפול.
- חוסר השפעה של חומרי אלחוש מקומי.
- אי הופעות או איחורים.
- צעקות, בכי, צחוק בלתי נשלט.

• צורך ב"משא ומתן" והסברים ארוכים לפני ובזמן הטיפולים.

רופא השיניים הנבוכ מאבד את סבלנותו, חוזר עצבני הביתה ומרגיש שגמולו הכספי עבור הטיפול לא מצדיק את ההשקעה הרבה בו. הוא מדביק למתרפא תווית של "חולה נפש" וכל הטיפול מלווה בהרגשת תסכול וכעס (5).

על מנת להתגבר על קשיים אלו יש לנקוט באמצעים לא שגרתיים. הפתרונות האפשריים לטיפול במתרפא החרד הינם מנוונים וכוללים (6):

- טיפול התנהגותי, כולל היפנוזה.
- טיפול תרופתי - נשאף עם דו-חנקן חמצני. במתן דרך הפה או דרך הרקטום. בהזרקה לשריר. תוך-זרידי. בהרדמה כללית.

מטרת מאמר זה הינה לתאר את שיטת ההרגעה עם תרופות תוך-זרידיות. ההרגעה (מכונה גם סדציה) המושגת בדרך זו יכולה להיות הכרתית או עמוקה. בשני המצבים הללו נשמרת היכולת של המתרפא לנשום באופן עצמאי ולהפעיל את הרפלקסים ההגנתיים כגון שיעול או התרחקות ממקור כאב. ההבדל העיקרי בין שני המצבים הינה היכולת לתקשר עם הסביבה. יכולת זו לא קיימת במצב של סדציה עמוקה. כל טיפול בסדציה תוך-זרידית מחייב קבלת הסכמה מודעת בכתב מצד המתרפא או אפוטרופסו (6).

התוויות לסדציה תוך-זרידית במירפאת שיניים אמבולטורית

סדציה תוך-זרידית יכולה להיות מומלצת לטיפול דנטלי במתרפאים כדלקמן (3, 6):

ד"ר א. וולף,
ד"ר מ. פינדלר,
ד"ר ש. ברק,
ד"ר נ. וקסלר

* המחלקה לפתולוגיה אורלית ורפואת הפה, ביתהספר לרפואת שיניים ע"ש מוריס וגבריאלה גולדשלגר, אוניברסיטת ת"א והמחלקה לרפואת הפה, בית החולים אסותא, קופ"ח מכבי, ת"א.
** המחלקה לרפואת הפה בבית החסד, ביתהספר לרפואת שיניים של האוניברסיטה העברית והדסה מיסודה של אחוות אלפא אומגה, ירושלים והמחלקה לרפואת הפה בבית אסותא, קופ"ח מכבי, ת"א.
*** היחידה לכירורגית פה ולסתות, מרכז רפואי סורסקי, ת"א והמחלקה לרפואת הפה, בית אסותא, קופ"ח מכבי, ת"א.
**** מחלקת הדמיה, בית סורוקה, הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת בן גוריון, כ"ש.